

CULTURA/ESPECTACLES

OPINIÓ

El segle XVIII, arrencada del present

Josep M. Figueres*

El 1988 arran del bicentenari de la mort de Carles III la Generalitat organitzà un seguit de conferències i exposicions que ara acaben d'aparèixer en un llibre presentat esplèndidament a la col·lecció *Som i Serem*. Efectivament, *Catalunya a l'època de Carles III* és un volum digne en la seva presentació, on text i imatge es complementen en la tradició dels llibres de regal que són alhora petites meravelles tipogràfiques. L'obra recull un conjunt d'estudis de Miquel Batllori, Ernest Lluch, Joaquim Molas, Emili Giralt, Martínez Shaw, etc. que ofereixen, sovint, una visió crítica del XVIII, que tan mal conegut tenim i al qual ens agrada passar de pressa per a centrar-nos en el XIX.

L'obra parteix d'una conjunció d'especialistes individuals que aporten una síntesi del seu pensament, no és un estratègia de la qüestió, en general, sinó una recopilació. Certament en una recopilació de treballs adreçats al gran públic hi haurien d'anar apartats de què l'obra no s'ocupa com ara la llengua, tot i que les referències hi són constants. S'ha volgut, ras i curt, recordar una època i s'ha fet amb els especialistes que han bolcat els seus textos amb un elogiable sentit de l'oportunitat històrica. També convé destacar l'apartat visual, amb potser una de les millors representacions d'il·lustracions, gràfica sintètica del període —mapes, rajoles, edificis, indumentària, pintures...—, al costat d'altres obres també remarcables.

Personalment hi trobo a faltar referències a les diverses pragmàtiques sobre la impremta, al paper de la Inquisició com a element de control ideològic, a una visió més detallada en la lluita per la imposició dels corrents renovadors entre els sectors, sintetitzant: tradicional, reaccionari i il·lustrat exclòs el revolucionari. Elements però que no poden ser tinguts presents, ja que el llibre que ens ocupa reproduïx unes conferències i no vol abastar un període en la seva dimensionalitat específica.

Vegem una xifra de caràcter demogràfic, que no hem trobat a l'obra, i que enceta l'estudi d'Horts Hina sobre les relacions entre Castella i Catalunya. En començar el segle XVIII Barcelona té els mateixos habitants que el 1300, uns trenta cinc mil, en acabar el segle arriba als cent trenta mil. I si mirem J. Nadal el mig milió de catalans de començaments del XVIII es duplica a final del segle. És, potser, el creixement més alt d'Europa. La demografia ja assenyala la importància d'aquest segle divuitè.

La sola dada ja ens assenyala el ritme del creixement que es multiplicarà el XIX però que parteix de l'esforç fet en un període que tradicionalment s'ha considerat Decadència, en la vessant cultural i s'ha liquidat esquemàticament. Els treballs, però, de Jardí sobre Puigblanch, de Lluch sobre el pensament econòmic, de Peset sobre Mayans, al costat dels ja clàssics de Sarrailh, Herr, Domínguez Ortiz, Vilar, Moreu-Rey, Mercader, etc, ens apropen a un coneixement d'aspectes específics o bé fan referència a visions generalitzadores però el gran mèrit d'aquesta obra és tornar a replantejar velles hipòtesis i recrear amb nous esquemes conceptes en revisió constant amb l'agilitat i alhora el rigor que unes conferències institucionals demanen. ■

* Josep M. Figueres és professor de la Universitat Autònoma de Barcelona i historiador